

„WAT BLIJFT”

ZOO LANG MEN NOG EEN BOEK LEEST, simpel en alleen om het verhaal, om *wat* er gebeurt, zoolang leest men zulk een roman niet op de juiste wijze. Want het gaat er veel minder om, welke de lotgevallen zijn van een hoofdpersoon dan wel, hoe hij staat tegenover het leven, welke zijn houding er in en er tegenover is. En het gaat er om, hen, dien hoofdpersoon en die bijfiguren, te leeren zien als representaties van levensbeschouwingen, die den acteur sympathiek of antipathiek zijn.”

Zoo schrijft P. H. Muller in zijn aanbeveling verdienend boek: „Over Literatuur.”

En ik dacht aan die uiteenzetting, toen ik den roman van H. de Bruin gelezen had, die den titel draagt: „Wat blijft.”*)

Het is geen boek, dat in een langere of kortere spanne tijds geweldige dingen laat gebeuren, integendeel, het verhaal is simpel en de gebeurtenissen heel gewoon alledaagsche. Maar dit is de verdienste van den auteur, dat hij de eenvoudige motieven zóó heeft gegeven, dat ze, misschien juist in en door hun eenvoud u boeien van begin tot eind.

Het boek is wars van langdradigheid, de fijne korte zinnestukjes, waardoor de schrijver u telkens het milieu of de natuur teekent, blijven u bij, b.v.:

„Nacht. Duister en regen sluieren de contouren.”

„De weg is een heldergrijze sliert.”

„Zomeravond. Daglicht blinkt nog helder en koel in de straat, die aan-kant is als een Vrijdagsche kamer, gestoffeerd en gezeemd.”

„De huizen van het dorp staan om het binnenhaventje als kinders om een kuip.....”

Herhaaldelijk pakken u de „beschrijvingen” in korte aanduidingen, in oorspronkelijke beelden en vergelijkingen.

Ik wil nog even wijzen op den aanvang van hoofdstuk V, waar op kernachtige wijze de natuur bij opkomend onweer wordt geteekend.

En lees dan eens met opmerkzaamheid de ontwikkeling en den groei van het gezinsleven bij Eelebos, en inzonderheid de geestelijke ontwikkeling van Antoon, den hoofdpersoon. Hoe vaak ook ge een zekeren tegenzin voelt opkomen tegen de slappe, sloome halfheid van den knaap en tegen de ongeëvenaarde fouten in het werk der opvoeding, telkens groeit weer uw sympathie, omdat ge in de ziel van de ouders en speciaal ook van den hoofdpersoon, ontwaart de religieuse waarachtigheid, die het richtsnoer van zijn levenshouding is. Het Woord van God blijft, blijft door al de dwaasheden en kortzichtigheden, zonden en eigenzinnigheden heen.

Blz. 14: „In Antoon is een schreeuw naar verzadiging. Een verlangen met de volheid des levens vervuld te worden; een kracht voort te brengen, die alles van bloesem tot vrucht beweegt.”

Ziedaar het naar ontplooiing strevende leven van den jongen tot levensrijpheid uitgroeienden mensch.

En als diezelfde Antoon dan langs wegen van strijd en tegenheid en voorlichting van ongeloovige zijde ten laatste het ouderlijk huis verlaat, dan zegt vader bij het afscheid nemen:

„Ten slotte stuur je je jongen niet leeg en blind de wereld in. Wat God in Zijn genade aan ons gezin ver-

toond heeft, dat doet Zijn kracht, daar ben ik geen oogeblik bang voor. Antoon weet aan Wien hij toebehoort: dat kan hij tenminste weten . . .”

„Dat weet ik stellig,” zegt Antoon. „Dat heb ik hier ondervonden, dat is me bij vader en moeder, en waar 'k hier of daar zoo wel 's anders was, al die jaren heel duidelijk geworden. Dat raak ik niet weer kwijt . . .”

„Het blijft een veeg bezit, als . . . als het aan ons lag,” ontsluit vader nog eens zijn hart. „Maar Goddank, dat doet 't niet. Nooit, in der eeuwigheid niet, verlaat God wat Hij begint. Dat is zoo waarachtig als de Heere Zelf. Hij staat er achter. Daar geef ik je als vader de hand op, m'n jongen. Om Christus' wil mag ik je dat verzekeren, Antoon . . .”

Zie, dan worden beide figuren ons innig lief, omdat we in ze bemerken de waarachtigheid der volle genade Gods, die in hun harten is uitgestort.

In hun onvolmaaktheden zien we onze eigen onvolmaaktheden, in hun zonden onze zonden, in hun dwaasheden onze dwaasheden, maar aanbiddelijk is het wonder van Gods genade, die deze zondige menschen heeft verkoren om Zijn werk in hen te openbaren. Zijn werk — dat blijft.

Het boek is voorgesteld als een levensfilm, de vorm wijkt ook eenigermate van het gewone af. Aan het eerste hoofdstuk gaat een inleiding vooraf, onder het opschrift „het beeld komt op,” en na zes hoofdstukken, waarin de figuren voor u leven, volgt een besluit, met den titel: „Afscheid.”

Het boek is onderhoudend geschreven, de stijl laat zich vlot lezen en is vrijwel los van clichéwerk.

Opmerkelijk is, dat de auteur het plaatsnemen van aanhalingsteekens achterwege gelaten heeft. Daar moet je even aan wennen, maar ik kan niet zeggen, dat het hinderlijk is voor het verstaan van het gelezene, al zal hier en daar een lezer wel eens even herlezen moeten, om den zin terstond te snappen.

Er is geen inhoudsopgave bij het werk, ook geen opschriften boven de hoofdstukken, zoodat je van te voren niets met eenige recensenten-routine kunt construeeren; gelukkig maar, dan wordt daarmee het euvel ondervangen, dat er recensies verschijnen van dezulken, die over het boek schrijven, zonder het gelezen te hebben.

De uitgave ziet er smaakvol uit, de druk is duidelijk. De teekening op het omslag kan ik niet bewonderen, evenmin als de letters, die den titel uitbeelden, maar dat is het minste.

Hoofdzaak is, dat hier goede Christelijke lectuur geboden wordt, waar ieder meelevend mensch van dezen tijd wat aan heeft en in 't bijzonder onze jongeren.

Als je de vraag eens stelt, over al de boeken, die in de laatste jaren verschijnen: wat blijft er van het gelezene hangen? dan geloof ik, dat het bedroevend weinig is, wat blijft.

Welnu, ik geloof, dat we in ieder geval kunnen zeggen, dat dit het boek is „Wat blijft.” H. W. AALDERS

O, vraag toch nooit, hoe zal 'k den last,
Die morgen dreigt, toch dragen!
Voor *heden* is 't kwaad afgestapt; —
Zoo is het *alle* dagen.
En God schenkt, wie Zijn hulp verwacht,
Voor iedren dag genoegzaam kracht!

Deze regels hingen in Gordons slaapkamer te Southampton.

*) Uitgave D. A. Daamen, Den Haag.